

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (třetího senátu)

25. dubna 2013 *

„Sociální politika — Rovné zacházení v zaměstnání a povolání — Směrnice 2000/78/ES — Článek 2 odst. 2 písm. a), čl. 10 odst. 1 a článek 17 — Zákaz diskriminace na základě sexuální orientace — Pojem ‚skutečnosti nasvědčující tomu, že došlo k diskriminaci‘ — Úprava důkazního břemena — Účinné, přiměřené a odrazující sankce — Osoba, která vystupuje a je vnímána veřejností jako hlavní manažer profesionálního fotbalového klubu — Veřejná prohlášení, která vylučují přijetí fotbalisty prezentovaného jako homosexuála“

Ve věci C-81/12,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Curtea de Apel București (Rumunsko) ze dne 12. října 2011, došlým Soudnímu dvoru dne 14. února 2012, v řízení

Asociația Accept

proti

Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării,

SOUDNÍ DVŮR (třetí senát),

ve složení M. Ilešič, předseda senátu, V. Skouris, předseda Soudního dvora, vykonávající funkci soudce třetího senátu, E. Jarašiūnas, A. Ó Caoimh (zpravodaj) a C. G. Fernlund, soudci,

generální advokát: N. Jääskinen,

vedoucí soudní kanceláře: M. Aleksejev, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 23. ledna 2013,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Asociația Accept R.-I. Ionescuem, avocat,
- za Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării C.F. Asztalosem a C. Nuicăem, jakož i C. Vlad, jako zmocněnci,
- za rumunskou vládu R. H. Raduem, jakož i E. Gane a A. Voicu, jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi J. Enegrenem a C. Gheorghiu, jako zmocněnci,

* Jednací jazyk: rumunština.

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 2 odst. 2 písm. a), čl. 10 odst. 1 a článku 17 směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání (Úř. věst. L 303, s. 16; Zvl. vyd. 05/04, s. 79).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi Asociația Accept (dále jen „Accept“) a Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (Národní rada pro boj proti diskriminaci, dále jen „CNCD“) ve věci rozhodnutí posledně jmenované, kterým se částečně zamítá stížnost podaná v návaznosti na veřejná prohlášení osoby, která na veřejnosti vystupuje a je veřejností vnímána jako hlavní manažer profesionálního fotbalového klubu, vylučující přijetí fotbalisty prezentovaného jako homosexuála tímto klubem.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Článek 1 směrnice 2000/78 stanoví, že „[ú]čelem této směrnice je stanovit obecný rámec pro boj s diskriminací na základě náboženského vyznání či víry, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace v zaměstnání a povolání, s cílem zavést v členských státech zásadu rovného zacházení“.
- 4 Body 15, 28, 31 a 35 odůvodnění uvedené směrnice znějí takto:

„(15) Posouzení skutečností, které vedou ke zjištění [nasvědčujících tomu], že došlo k přímé nebo nepřímé diskriminaci, náleží vnitrostátním soudním nebo jiným příslušným orgánům v souladu s vnitrostátním právem nebo zvyklostmi [...]

[...]

(28) Tato směrnice stanoví minimální požadavky, čímž dává členským státům možnost volby zavedení nebo ponechání příznivějších ustanovení [...]

[...]

(31) Pravidla o důkazním břemenu musí být upravena pro případy, kdy určité skutečnosti nasvědčují diskriminaci, a pro účinné uplatnění zásady rovného zacházení musí v takových případech důkazní břemeno přejít na žalovaného. [...]

[...]

(35) Členské státy musí stanovit účinné, přiměřené a odrazující sankce pro případy porušování povinností vyplývajících z této směrnice.“
- 5 Článek 2 téže směrnice, nadepsaný „Pojem diskriminace“, v odstavcích 1 až 3 stanoví:

„1. Pro účely této směrnice se ‚zásadou rovného zacházení‘ rozumí neexistence jakékoli přímé nebo nepřímé diskriminace na jakémkoli základě uvedeném v článku 1.

2. Pro účely odstavce 1 se:

- a) „přímou diskriminací“ rozumí, pokud se s jednou osobou zachází méně příznivě, než se zachází nebo zacházelo nebo by se zacházelo s jinou osobou ve srovnatelné situaci na základě jednoho z důvodů uvedených v článku 1;

[...]

3. Obtěžování se považuje za diskriminaci ve smyslu odstavce 1, pokud dojde k nežádoucímu chování souvisejícímu s kterýmkoli z důvodů uvedených v článku 1, které má za účel nebo za následek narušení důstojnosti osoby a vytvoření zastrašující, nepřátelské, ponižující, pokořující nebo urážlivé atmosféry. V této souvislosti může být pojem obtěžování vymezen v souladu s vnitrostátními právními předpisy a zvyklostmi členských států.“

6 Článek 3 odst. 1 směrnice 2000/78 zní takto:

„V rámci pravomocí svěřených [Evropské unii] se tato směrnice vztahuje na všechny osoby ve veřejném i soukromém sektoru, včetně veřejných subjektů, pokud jde o:

- a) podmínky přístupu k zaměstnání, samostatné výdělečné činnosti nebo k povolání, včetně kritérií výběru a podmínek naboru bez ohledu na obor činnosti a na všech úrovních profesní hierarchie [...]

[...]“

7 Článek 8 odst. 1 směrnice 2000/78 uvádí, že „[č]lenské státy mohou přijmout nebo zachovat ustanovení, která jsou příznivější pro ochranu zásady rovného zacházení než ustanovení této směrnice“.

8 Článek 9 uvedené směrnice stanoví:

„1. Členské státy zajišťují, aby soudní nebo správní řízení [...] směřující k dodržování povinností podle této směrnice byla dostupná všem osobám, které se cítí poškozeny nedodržováním zásady rovného zacházení [...]

2. Členské státy zajistí, aby sdružení, organizace nebo právnické osoby, které mají v souladu s kritérii stanovenými jejich vnitrostátními právními předpisy oprávněný zájem na zajištění dodržování této směrnice, mohly ve prospěch nebo na podporu žalobce s jeho souhlasem zahájit jakékoli soudní nebo správní řízení určené pro vymáhání plnění povinností podle této směrnice.

3. Odstavci 1 a 2 nejsou dotčeny vnitrostátní právní předpisy o lhůtách pro podávání žalob v případě zásady rovnosti zacházení.“

9 Článek 10 téže směrnice, nadepsaný „Důkazní břemeno“, v odstavcích 1 až 4 stanoví:

„1. Členské státy přijmou v souladu se svými vnitrostátními soudními systémy nezbytná opatření, aby pokud se určitá osoba cítí poškozena nedodržením zásady rovného zacházení a předloží soudu nebo jinému příslušnému orgánu skutečnosti nasvědčující tomu, že došlo k přímé nebo nepřímé diskriminaci, příslušelo žalovanému prokázat, že nedošlo k porušení zásady rovného zacházení.

2. Odstavec 1 nebrání členským státům přijmout pravidla o dokazování, která jsou pro žalobce příznivější.

3. Odstavec 1 se nevztahuje na trestní řízení.

4. Odstavce 1, 2 a 3 se rovněž vztahují na všechna řízení zahájená podle čl. 9 odst. 2.“

10 Článek 17 směrnice 2000/78 stanoví:

„Členské státy stanoví systém sankcí za porušování vnitrostátních předpisů přijatých k provedení této směrnice a přijmou všechna opatření nezbytná k zajištění jejich uplatňování. Tyto sankce, které mohou zahrnovat náhradu škody poškozenému, musí být účinné, přiměřené a odrazující. [...]“

Rumunské právo

11 Cílem nařízení vlády č. 137 ze dne 31. srpna 2000 o prevenci a postihování všech forem diskriminace, ve znění pozdějších změn a doplňků, zejména zákona č. 324 ze dne 14. července 2006, vyhlášeného znovu dne 8. února 2007 (*Monitorul Oficial al României*, část I, č. 99, ze dne 8. února 2007, dále jen „NV č. 137/2000“), je především provedení směrnice 2000/78.

12 Podle čl. 2 odst. 11 NV č. 137/2000 platí, že diskriminační jednání zakládá občanskoprávní odpovědnost, případně odpovědnost za přestupek nebo trestní odpovědnost za podmínek stanovených zákonem.

13 Článek 5 NV č. 137/2000 kvalifikuje jako přestupek zejména takové jednání, které podmiňuje účast osoby na hospodářské činnosti sexuální orientací této osoby.

14 Článek 7 odst. 1 NV č. 137/2000 stanoví, že za přestupek se považuje případ, kdy fyzická nebo právnická osoba odmítne zaměstnat osobu zejména z důvodu její sexuální orientace, vyjma případů stanovených zákonem.

15 Článek 15 NV č. 137/2000 stanoví:

„Přestupkem je [...], pokud skutek nespadá do působnosti trestního zákona, [...] každé jednání, jehož cílem je narušení důstojnosti nebo vytvoření zastrašující, nepřátelské, ponižující, pokořující nebo urážlivé atmosféry vůči osobě, skupině osob nebo společenství z důvodu jejich [...] sexuální orientace.“

16 Článek 20 NV č. 137/2000 stanoví:

„1) Osoba, jež se domnívá, že byla diskriminována, může předložit věc [CNCD] ve lhůtě jednoho roku ode dne, kdy nastaly rozhodné skutečnosti, nebo dne, kdy se o nich mohla dozvědět.

2) [CNCD] rozhoduje o návrhu rozhodnutím řídicího výboru[...]

[...]

6) Dotčená osoba je povinna prokázat existenci skutečností nasvědčujících tomu, že došlo k přímé nebo nepřímé diskriminaci, zatímco osoba, proti níž je stížnost podána, musí prokázat, že tyto skutečnosti nezakládají diskriminaci. [...]

7) Řídicí výbor rozhodne o návrhu do 90 dnů ode dne jeho podání a [jeho rozhodnutí] zahrnuje: [...] podmínky zaplacení pokuty, [...]

[...]“

17 Článek 26 odst. 1 a 2 NV č. 137/2000 uvádí:

„1) Za přestupky upravené v člancích [...] 5 až 8 [...] a článku 15 se ukládá pokuta ve výši 400 až 4 000 RON, je-li diskriminace namířena vůči fyzické osobě, nebo pokuta ve výši 600 až 8 000 RON, je-li diskriminace namířena vůči skupině osob nebo společenství.

2) Sankce mohou být uloženy též právnickým osobám. [...]“

18 Článek 27 odst. 1 NV č. 137/2000 stanoví:

„Každý, kdo se cítí být obětí diskriminace, se může v souladu s obecným právem u soudu domáhat náhrady způsobené újmy a navrácení do stavu předcházejícího diskriminačnímu jednání nebo zneplatnění stavu vyplývajícího z diskriminačního jednání. Tato žaloba [...] není podmíněna podáním stížnosti u [CNCD].“

19 Článek 28 odst. 1 NV č. 137/2000 zní takto:

„Nevládní organizace, jejichž předmětem činnosti je ochrana lidských práv nebo jejichž legitimním zájmem je boj proti diskriminaci, mají aktivní legitimaci, pokud diskriminace spadá do oblasti jejich činnosti a poškozuje společenství nebo skupinu osob.“

20 Článek 5 odst. 2 nařízení vlády č. 2 ze dne 12. července 2001 o právní úpravě přestupků, ve znění pozdějších změn a doplňků (*Monitorul Oficial al României*, část I, č. 410, ze dne 25. července 2001, dále jen „NV č. 2/2001“), stanoví:

„Za přestupek lze uložit zejména tyto sankce: a) napomenutí; b) pokuta; c) obecně prospěšné práce.“

21 Článek 7 odst. 1 NV č. 2/2001 stanoví, že „napomenutí je slovním či písemným upozorněním přestupce o společenské nebezpečnosti spáchaných činů, spolu s doporučením dodržovat právní předpisy“.

22 Podle čl. 13 odst. 1 NV č. 2/2001 činí promlčecí lhůta v případě uložení pokuty za přestupek šest měsíců ode dne spáchání činů.

23 Článek 13 odst. 4 NV č. 2/2001 upravuje možnost stanovit prostřednictvím zvláštních zákonů jiné promlčecí lhůty v případě uložení sankcí za přestupky.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

24 Nevládní organizace Accept, jejímž předmětem činnosti je podpora a ochrana práv lesbických žen, gayů, bisexuálů a transsexuálů, podala dne 3. března 2010 stížnost proti G. Becalimu a SC Fotbal Club Steaua București SA (dále jen „FC Steaua“), v níž poukazovala na porušení zásady rovného zacházení v oblasti přijímání do zaměstnání.

25 Na podporu své stížnosti Accept tvrdila, že v rámci rozhovoru o možném přestupu profesionálního fotbalisty X a v souvislosti s jeho údajnou sexuální orientací učinil G. Becali dne 13. února 2010 prohlášení, jejichž obsah je převzat v první otázce položené v rámci projednávané žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce. Z těchto prohlášení vyplývá, že G. Becali by raději přijal juniorského hráče, než by zaměstnal fotbalistu prezentovaného jako homosexuála. Podle Accept měly domněnky novinářů, potvrzené G. Becalim, že X je homosexuál, za následek neuzavření pracovní smlouvy s tímto hráčem.

- 26 Accept tvrdila, že se G. Becali dopustil přímé diskriminace na základě sexuální orientace, čímž porušil zásadu rovnosti v oblasti zaměstnávání a narušil důstojnost homosexuálních osob.
- 27 Pokud jde o dalšího odpůrce v řízení před CNCD, a sice FC Steaua, Accept poukazovala na to, že přestože byla prohlášení G. Becaliho uveřejněna ve sdělovacích prostředcích, tento fotbalový klub se od nich nikdy nedistancoval. Advokát FC Steaua naopak potvrdil, že se tato politika zaměstnávání hráčů na úrovni klubu uplatňuje z důvodu, že „tým je jako rodina“ a že přítomnost homosexuála v týmu „by vytvořila napětí v týmu i v diváckých řadách“. Accept se mimoto domnívala, že v době, kdy G. Becali učinil dotčená prohlášení, byl ještě akcionářem FC Steaua.
- 28 Rozhodnutím ze dne 13. října 2010 CNCD především shledala, že situace dotčená v původním řízení nespadá do působnosti případného pracovního poměru. Prohlášení G. Becaliho nemohla být podle CNCD považována za prohlášení učiněná zaměstnavatelem nebo jeho právním zástupcem či osobou pověřenou nábořem zaměstnanců, i když měl G. Becali ke dni dotčených prohlášení postavení akcionáře FC Steaua.
- 29 CNCD nicméně shledala, že prohlášení G. Becaliho představují diskriminaci ve formě obtěžování. CNCD tudíž uložila G. Becalimu v souladu s čl. 13 odst. 1 NV č. 2/2001 napomenutí, jež bylo v tehdejší době jedinou možnou sankcí, jelikož rozhodnutí CNCD bylo vydáno více než šest měsíců po dni, kdy nastaly rozhodné skutečnosti.
- 30 Accept podala proti tomuto rozhodnutí k předkládajícímu soudu žalobu, jíž se v podstatě domáhá především zrušení tohoto rozhodnutí, dále toho, aby bylo shledáno, že dotčené skutečnosti spadají do pracovněprávní oblasti a že byla prokázána existence skutečností, které nasvědčují tomu, že došlo k diskriminaci, a konečně toho, aby byla namísto napomenutí uložena peněžitá sankce.
- 31 Předkládající soud má za to, že rozsudek Soudního dvora ze dne 10. července 2008, Feryn (C-54/07, Sb. rozh. s. I-5187), dostatečně neobjasňuje situaci, kdy diskriminační prohlášení pocházejí od osoby, která sice podle práva nemůže zavazovat společnost, jež přijímá zaměstnance, avšak vzhledem k úzkému vztahu s touto společností by mohla rozhodujícím způsobem ovlivnit její rozhodnutí, nebo přinejmenším může být považována za osobu, která může toto rozhodnutí rozhodujícím způsobem ovlivnit.
- 32 Předkládající soud má za to, že vztah mezi FC Steaua a G. Becalim je každopádně atypický. Z právního hlediska totiž G. Becali prodal akcie, které měl v FC Steaua, dne 8. února 2010, přičemž tento prodej byl zapsán do obchodního rejstříku dne 23. února 2010, zatímco diskriminační prohlášení byla učiněna dne 13. února 2010. Ze spisu, který má Soudní dvůr k dispozici, přitom vyplývá, že v rumunském právu se lze prodeje akcií dovolávat vůči třetím osobám až ode dne, kdy byl zveřejněn prostřednictvím zápisu do obchodního rejstříku. Podle předkládajícího soudu G. Becali poté, co prodal své akcie, nezměnil svůj postoj ve svých veřejných vystoupeních a nadále se označoval za „tichého společníka“ FC Steaua. Za těchto podmínek si přinejmenším v kolektivním „povědomí“ společnosti zachoval tytéž vztahy s FC Steaua, jaké měl před prodejem svých akcií.
- 33 Mimoto si předkládající soud v podstatě klade otázku, zda by se v rámci úpravy důkazního břemena, jak je stanovena v článku 10 směrnice 2000/78, mohla ukázat povinnost profesionálního fotbalového klubu prokázat neexistenci diskriminace na základě sexuální orientace v praxi nemožná, jelikož by důkazem o skutečnosti, že takový klub zaměstnával hráče bez ohledu na jejich sexuální orientaci, bylo podle tohoto soudu porušeno právo na respektování soukromého života.
- 34 Uvedený soud kromě toho uvádí, že podle čl. 13 odst. 1 NV č. 2/2001 platí, že pokud CNCD přijme rozhodnutí po uplynutí lhůty šesti měsíců ode dne, kdy nastaly rozhodné skutečnosti, nedisponuje, bez ohledu na závažnost případné diskriminace jí shledané, možností uložit peněžitou sankci za přestupek, avšak může uložit pouze sankci zvanou „napomenutí“ ve smyslu čl. 7 odst. 1 téhož nařízení vlády, která se nepromlčuje.

35 Za těchto podmínek se Curtea de Apel București rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Jsou ustanovení čl. 2 odst. 2 písm. a) [směrnice 2000/78] použitelná v případě, kdy akcionář fotbalového klubu, který vystupuje jako hlavní manažer („patron“) uvedeného fotbalového klubu a je za něho považován sdělovacími prostředky a ve společnosti, prohlásí ve sdělovacím prostředkům následující:

„Raději rozpustím [FC Steaua], než abych vzal do týmu homosexuála. Řeči jsou řeči, ale jak je možné napsat něco takového a navíc to dát na první stranu... Možná není pravda, že je (fotbalový hráč [...] X [...]) homosexuál. Ale co když je? Řekl jsem jednomu ze svých strýců, který nevěří ani v Satana ani v Boha. Řekl jsem mu: »připusťme, že Bůh neexistuje. A co když existuje? Co můžeš ztratit tím, že půjdeš na svaté přijímání? Nebylo by dobré jít do nebe?« Dal mi za pravdu. Měsíc před svou smrtí šel na svaté přijímání. Bůh mu odpustí. V mojí rodině není místo pro gaye a [FC Steaua] je moje rodina. Než hrát s gayem, je lepší hrát s juniorem. Nejedná se o diskriminaci. Nikdo mě nemůže nutit s někým pracovat. Stejně jako oni mají práva, také já mám právo pracovat, s kým chci.“

„Ani kdyby musela Steaua skončit, nevzal bych do týmu homosexuála! Možná není pravda, že je homosexuál, ale co když je? V mojí rodině není místo pro gaye a [FC Steaua] je moje rodina. Než hrát s gayem, je lepší hrát s juniorem. Nejedná se o diskriminaci. Nikdo mě nemůže nutit s někým pracovat. Stejně jako oni mají práva, také já mám právo pracovat, s kým chci. I kdyby mi Bůh ve snu řekl, že na 100 % X není homosexuál, nevzal bych ho! V novinách se příliš psalo o tom, že je homosexuál. I kdyby mi ho [současný klub hráče X] dala zadarmo, nevzal bych ho! Mohl by být největší buřič a největší opilec... ale jestli je homosexuál, nechci o něm už víc slyšet“

- 2) Do jaké míry mohou být výše uvedená prohlášení považována za „skutečnosti nasvědčující tomu, že došlo k přímé nebo nepřímé diskriminaci“ ve smyslu čl. 10 odst. 1 [směrnice 2000/78], pokud jde o žalovaný klub [FC Steaua]?
- 3) Do jaké míry existuje „*probatio diabolica*“, jestliže se v projednávané věci obrátí důkazní břemeno podle čl. 10 odst. 1 [směrnice 2000/78] a po žalovaném [FC Steaua] se požaduje, aby prokázal, že nedošlo k porušení zásady rovného zacházení, zejména skutečnost, že nábor zaměstnanců nezávisí na sexuální orientaci?
- 4) Je nemožnost uložit sankci za přestupek ve formě pokuty v případech diskriminace po uplynutí promlčecí lhůty šesti měsíců ode dne, kdy nastaly rozhodné skutečnosti, podle čl. 13 odst. 1 [NV č. 2/2001] v rozporu s článkem 17 [směrnice 2000/78] vzhledem k tomu, že sankce musejí být v případech diskriminace účinné, přiměřené a odrazující?“

K předběžným otázkám

Úvodní úvahy

36 Z judikatury Soudního dvora vyplývá, že existence přímé diskriminace ve smyslu čl. 2 odst. 2 písm. a) směrnice 2000/78 nepředpokládá existenci konkrétního stěžovatele, který tvrdí, že se stal obětí takové diskriminace [viz ohledně směrnice Rady 2000/43/ES ze dne 29. června 2000, kterou se zavádí zásada rovného zacházení s osobami bez ohledu na jejich rasu nebo etnický původ (Úř. věst. L 180, s. 22; Zvl. vyd. 20/01, s. 23), výše uvedený rozsudek Feryn, body 23 až 25].

- 37 Dále vzhledem zejména k čl. 8 odst. 1 směrnice 2000/78 nebrání čl. 9 odst. 2 této směrnice nijak tomu, aby členský stát ve svých vnitrostátních právních předpisech stanovil právo sdružení, která mají oprávněný zájem na zajištění dodržování této směrnice, podat návrh na zahájení soudního nebo správního řízení k zajištění dodržování povinností vyplývajících z uvedené směrnice, aniž by jednaly jménem určitého stěžovatele, nebo pokud konkrétní stěžovatel neexistuje (viz též výše uvedený rozsudek Feryn, bod 27).
- 38 Pokud členský stát takové právo stanoví, ze znění čl. 8 odst. 1 ve spojení s čl. 9 odst. 2, jakož i čl. 10 odst. 1, 2 a 4 směrnice 2000/78 vyplývá, že ani tato směrnice nebrání tomu, aby se úprava důkazního břemene, která je stanovena v tomto čl. 10 odst. 1, použila též v situacích, kdy takové sdružení zahájí řízení, aniž koná na účet nebo na podporu určitého stěžovatele nebo s jeho souhlasem. V projednávaném případě ze samotného znění druhé a třetí položené otázky vyplývá, že se úprava důkazního břemene stanovena v čl. 10 odst. 1 uvedené směrnice může podle předkládajícího soudu případně uplatnit ve sporu v původním řízení, s výhradou odpovědí poskytnutých na tyto otázky Soudním dvorem.
- 39 Před Soudním dvorem není zpochybňováno, že Accept je sdružením, na které se vztahuje čl. 9 odst. 2 směrnice 2000/78, že mu čl. 28 odst. 1 NV č. 137/2000 skýtá možnost podat návrh na zahájení soudního nebo správního řízení k zajištění dodržování povinností vyplývajících z této směrnice, aniž jedná jménem určitého stěžovatele, a že ho lze považovat za „dotčenou osobu“ ve smyslu čl. 20 odst. 6 téhož nařízení vlády.

K první a druhé otázce

- 40 Podstatou prvních dvou otázek je určit, zda musí být čl. 2 odst. 2 a čl. 10 odst. 1 směrnice 2000/78 vykládán v tom smyslu, že takové skutečnosti, které jsou základem sporu v původním řízení, mohou být kvalifikovány jako „skutečnosti nasvědčující tomu, že došlo k diskriminaci“, pokud jde o profesionální fotbalový klub, v případě, že dotýčná prohlášení pocházejí od osoby, která vystupuje a je vnímána hromadnými sdělovacími prostředky a ve společnosti jako hlavní manažer tohoto klubu, avšak nutně nemá právní způsobilost zavazovat nebo zastupovat tento klub v oblasti přijímání zaměstnanců.
- 41 Úvodem je třeba připomenout, že Soudní dvůr není v rámci řízení zahájeného podle článku 267 SFEU příslušný posuzovat skutkový stav věci v původním řízení ani uplatňovat pravidla, která vykládá, na vnitrostátní opatření nebo situace vzhledem k tomu, že tyto otázky spadají do výlučné pravomoci vnitrostátního soudu (viz zejména rozsudek ze dne 30. března 2006, Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti, C-451/03, Sb. rozh. s. I-2941, bod 69 a citovaná judikatura). Soudnímu dvoru tedy nepřísluší zaujímat stanovisko k otázce, zda okolnosti, které jsou základem sporu v původním řízení, jak jsou vylíčeny v předkládacím rozhodnutí, ukazují na diskriminaci na základě sexuální orientace.
- 42 Jak vyplývá zejména z bodu 15 odůvodnění směrnice 2000/78, posouzení skutečností nasvědčujících tomu, že došlo k diskriminaci, náleží vnitrostátním soudním nebo jiným příslušným orgánům v souladu s vnitrostátním právem nebo zvyklostmi (viz rozsudek ze dne 19. dubna 2012, Meister, C-415/10, bod 37). Jsou-li v souladu s mechanismem upraveným v čl. 10 odst. 1 této směrnice takové skutečnosti prokázány, přísluší poté žalovanému u tohoto orgánu prokázat, že ačkoli zřejmě došlo k diskriminaci, nedošlo k porušení zásady rovného zacházení ve smyslu čl. 2 odst. 1 téže směrnice.
- 43 Soudní dvůr však může vnitrostátnímu soudu poskytnout všechny relevantní prvky výkladu unijního práva, které mohou být užitečné pro jeho rozhodnutí (viz zejména výše uvedený rozsudek Feryn, bod 19 a citovaná judikatura, jakož i rozsudek ze dne 6. září 2011, Patriciello, C-163/10, Sb. rozh. s. I-7565, bod 21).

- 44 V této souvislosti je třeba poukázat na to, že z článku 1 a čl. 3 odst. 1 písm. a) směrnice 2000/78 vyplývá, že se tato směrnice může použít v takové situaci, jako je situace, která je základem sporu v původním řízení, jež se v oblasti zaměstnání a povolání týká prohlášení souvisejících s „podmínk[ami] přístupu k zaměstnání, včetně [...] podmínek náboru“.
- 45 Na toto zjištění nemá vliv skutečnost, jež byla zdůrazněna v rámci původního řízení, že se systém přijímání profesionálních fotbalistů nezakládá na veřejné nabídce nebo na přímém vyjednávání v návaznosti na výběrové řízení, které předpokládá podání přihlášek a jejich předběžný výběr s ohledem na to, které z nich jsou pro zaměstnavatele zajímavé. Z ustálené judikatury Soudního dvora totiž vyplývá, že s ohledem na unijní cíle spadá výkon sportovní činnosti do působnosti unijního práva tehdy, pokud představuje hospodářskou činnost (viz zejména rozsudky ze dne 14. července 1976, Donà, 13/76, Recueil, s. 1333, bod 12, a ze dne 16. března 2010, Olympique Lyonnais, C-325/08, Sb. rozh. s. I-2177, bod 27). Tak je tomu v případě činnosti profesionálních nebo poloprofesionálních fotbalových hráčů, pokud vykonávají závislou činnost nebo poskytují služby za odměnu (rozsudek ze dne 15. prosince 1995, Bosman, C-415/93, Recueil, s. I-4921, bod 73).
- 46 Předkládající soud v podstatě poukazuje na to, že v konkrétním sporu, v němž byl vydán výše citovaný rozsudek Feryn, se jednalo o prohlášení jednoho z ředitelů společnosti Feryn NV, který, jak vyplývá zejména z formulace předběžných otázek položených ve věci, v níž byl vydán uvedený rozsudek, měl právní způsobilost určovat politiku této společnosti v oblasti zaměstnávání (viz výše uvedený rozsudek Feryn, body 2, 16, 18 a 20).
- 47 Z výše citovaného rozsudku Feryn nicméně nevyplývá, že k tomu, aby byla prokázána existence „skutečností nasvědčujících tomu, že došlo k diskriminaci“ v souladu s čl. 10 odst. 1 směrnice 2000/78, musí původce prohlášení týkajících se politiky určitého subjektu v oblasti zaměstnávání nutně mít právní způsobilost přímo určovat tuto politiku nebo zavazovat či zastupovat tento subjekt v oblasti zaměstnávání.
- 48 Samotná skutečnost, že taková prohlášení, jako jsou prohlášení dotčená v původním řízení, nepocházejí přímo od určitého žalovaného, totiž nutně nebrání tomu, aby mohla být ve vztahu k tomuto účastníku řízení prokázána existence „skutečností nasvědčujících tomu, že došlo k diskriminaci“ ve smyslu čl. 10 odst. 1 uvedené směrnice.
- 49 Z toho plyne, že žalovaný zaměstnavatel nemůže vyvrátit existenci skutečností nasvědčujících tomu, že uplatňuje diskriminační politiku v oblasti zaměstnávání, tím, že se omezí na tvrzení, že prohlášení nasvědčující existenci homofobní politiky v oblasti zaměstnávání pocházejí od osoby, která přestože tvrdí, že hraje významnou roli v rámci řízení tohoto zaměstnavatele – a zdá se to být pravda – není právně způsobilá zavazovat ho v oblasti zaměstnávání.
- 50 V takové situaci, jako je situace, která je základem sporu v původním řízení, představuje skutečnost, že se takový zaměstnavatel jasně nedistancoval od dotčených prohlášení, okolnost, kterou může orgán rozhodující ve věci zohlednit v rámci celkového posouzení skutkového stavu.
- 51 K tomuto je třeba připomenout, že vnímání veřejnosti nebo dotčených kruhů může představovat relevantní indicie pro účely celkového posouzení prohlášení dotčených v původním řízení (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. dubna 2007, AGM-COS.MET, C-470/03, Sb. rozh. s. I-2749, body 55 až 58).
- 52 Dále na rozdíl od toho, co ve svých písemných a ústních vyjádřeních předložených Soudnímu dvoru naznačila CNCD, okolnost, že takový profesionální fotbalový klub, jako je klub dotčený v původním řízení, nezačal vyjednávat za účelem přijetí sportovce prezentovaného jako homosexuála, nevylučuje možnost, že mohou být považovány za prokázané skutečnosti nasvědčující tomu, že došlo k diskriminaci tímto klubem.

- 53 S ohledem na výše uvedené je třeba na první a druhou otázku odpovědět, že čl. 2 odst. 2 a čl. 10 odst. 1 směrnice 2000/78 musí být vykládány v tom smyslu, že skutečnosti, které jsou základem sporu v původním řízení, mohou být kvalifikovány jako „skutečnosti nasvědčující tomu, že došlo k diskriminaci“, pokud jde o profesionální fotbalový klub, v případě, že dotyčná prohlášení pocházejí od osoby, která vystupuje jako hlavní manažer tohoto klubu a je hromadnými sdělovacími prostředky i ve společnosti takto vnímána, avšak nutně nemá právní způsobilost zavazovat nebo zastupovat tento klub v oblasti zaměstnávání.

Ke třetí otázce

- 54 Podstatou třetí otázky předkládajícího soudu je, zda v případě, že by takové skutečnosti, jako jsou skutečnosti, které jsou základem sporu v původním řízení, byly kvalifikovány jako „skutečnosti nasvědčující tomu, že došlo k diskriminaci“ na základě sexuální orientace při přijímání hráčů profesionálním fotbalovým klubem, nemá důkazní břemeno, jak je upraveno v čl. 10 odst. 1 směrnice 2000/78, za následek, že je vyžadováno podání důkazu, jehož předložením by nutně bylo porušeno právo na respektování soukromého života.
- 55 Z judikatury Soudního dvora v tomto ohledu vyplývá, že pokud jsou skutečnosti nasvědčující tomu, že došlo k diskriminaci, ve smyslu uvedené směrnice prokázány, účinné uplatnění zásady rovného zacházení vyžaduje, aby důkazní břemeno nesli dotyční žalovaní, kteří musejí prokázat, že k porušení uvedené zásady nedošlo (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 17. července 2008, Coleman, C-303/06, Sb. rozh. s. I-5603, bod 54).
- 56 V tomto kontextu mohou žalovaní u příslušných vnitrostátních orgánů popřít existenci takového porušení tím, že použitím jakýchkoli právních prostředků prokáží zejména to, že se jejich politika přijímání zakládá na kritériích nesouvisejících s diskriminací na základě sexuální orientace.
- 57 K vyvrácení vyvratitelné domněnky, jejíž existence může vyplývat z čl. 10 odst. 1 směrnice 2000/78, není nutné, aby žalovaný prokázal, že osoby s určitou sexuální orientací byly v minulosti zaměstnány, jelikož takový požadavek může skutečně v určitých případech vést k porušení práva na respektování soukromého života.
- 58 V rámci celkového posouzení, které tedy přísluší vnitrostátnímu soudu rozhodujícímu ve věci, může být existence údajné diskriminace na základě sexuální orientace vyvrácena prostřednictvím souboru shodujících se indicí. Jak v podstatě uvedla Accept, mezi takové indicie může patřit zejména reakce dotyčného žalovaného ve smyslu jasného distancování se od veřejných prohlášení, v nichž tkví původ údajné diskriminace, jakož i existence výslovných ustanovení v oblasti politiky přijímání tímto účastníkem řízení k zajištění dodržování zásady rovného zacházení ve smyslu směrnice 2000/78.
- 59 S ohledem na výše uvedené je třeba na třetí otázku odpovědět, že čl. 10 odst. 1 směrnice 2000/78 musí být vykládán v tom smyslu, že v případě, že by takové skutečnosti, jako jsou skutečnosti, které jsou základem sporu v původním řízení, byly kvalifikovány jako „skutečnosti nasvědčující tomu, že došlo k diskriminaci“ na základě sexuální orientace při přijímání hráčů profesionálním fotbalovým klubem, nemá důkazní břemeno, jak je upraveno v čl. 10 odst. 1 směrnice 2000/78, za následek, že je vyžadováno podání důkazu, jehož předložením by nutně bylo porušeno právo na respektování soukromého života.

Ke čtvrté otázce

- 60 Podstatou čtvrté otázky předkládajícího soudu je, zda je třeba článek 17 směrnice 2000/78 vykládat v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, podle které lze v případě zjištění diskriminace na základě sexuální orientace uložit pouze napomenutí, jako je napomenutí dotčené v původním řízení, pokud k takovému zjištění dojde po uplynutí promlčecí lhůty šesti měsíců ode dne, kdy nastaly rozhodné skutečnosti.
- 61 Článek 17 směrnice 2000/78 svěřuje členským státům úlohu, aby stanovily systém sankcí za porušování vnitrostátních předpisů přijatých k provedení této směrnice a přijaly všechna opatření nezbytná k zajištění uplatňování takových sankcí. Ačkoliv tento článek neukládá konkrétní sankce, uvádí, že sankce za porušení vnitrostátních ustanovení přijatých k provedení této směrnice musejí být účinné, přiměřené a odrazující.
- 62 V řízení, v němž sdružení, které je k tomuto zmocněno zákonem, navrhuje, aby byla shledána a sankcionována diskriminace ve smyslu čl. 2 odst. 2 směrnice 2000/78, musejí být sankce, které musejí být na základě článku 17 této směrnice stanoveny vnitrostátním právem, rovněž účinné, přiměřené a odrazující, včetně případu, kdy neexistuje konkrétní oběť (obdobně viz výše uvedený rozsudek Feryn, body 38 a 40).
- 63 Z toho plyne, že systém sankcí zavedený k provedení článku 17 směrnice 2000/78 do právního řádu členského státu musí zejména zajišťovat společně s opatřeními přijatými k provedení článku 9 též směrnice skutečnou a účinnou právní ochranu práv, která z ní vyplývají (obdobně viz zejména rozsudek ze dne 22. dubna 1997, Draehmpaehl, C-180/95, Recueil, s. I-2195, body 24, 39 a 40). Sankce musejí být přiměřené závažnosti porušení, které postihují, zejména zajištěním skutečně odrazujícího účinku (v tomto smyslu viz zejména rozsudky ze dne 8. června 1994, Komise v. Spojené království, C-383/92, Recueil, s. I-2479, bod 42, jakož i výše uvedený rozsudek Draehmpaehl, bod 40), přičemž musejí respektovat obecnou zásadu proporcionality (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 6. listopadu 2003, Lindqvist, C-101/01, Recueil, s. I-12971, body 87 a 88, jakož i ze dne 5. července 2007, Ntounis a Pikoulas, C-430/05, Sb. rozh. s. I-5835, bod 53).
- 64 V každém případě nelze čistě symbolickou sankci považovat za slučitelnou se správným a účinným provedením směrnice 2000/78.
- 65 V projednávaném případě ze spisu předloženého Soudnímu dvoru vyplývá, že promlčecí lhůta šesti měsíců stanovená v čl. 13 odst. 1 NV č. 2/2001 počíná běžet ode dne, kdy nastaly rozhodné skutečnosti, zatímco jednoroční lhůta pro podání žaloby stanovená v článku 20 NV č. 137/2000 počíná běžet v tentýž okamžik. Z toho plyne, že je možné, že stěžovatel podá platně stížnost k CNCD z důvodu diskriminace ve smyslu směrnice 2000/78 v období mezi šesti a dvanácti měsíci poté, co nastaly skutečnosti, na nichž je tato stížnost založena, třebaže podle výkladu vnitrostátního práva, ze kterého vychází CNCD, již nelze sankci stanovenou v čl. 26 odst. 1 NV č. 137/2000 uplatnit. V každém případě z vyjádření předložených Soudnímu dvoru vyplývá, že i když je stížnost podána v dostatečném časovém předstihu před uplynutím této šestiměsíční lhůty a nehledě na ustanovení čl. 20 odst. 7 NV č. 137/2000, je možné, že rozhodnutí CNCD o údajné diskriminaci na základě sexuální orientace bude vydáno až po uplynutí uvedené šestiměsíční promlčecí lhůty.
- 66 Jak vyplývá zejména z bodů 17, 21 a 34 tohoto rozsudku, je v takových případech praxí CNCD – bez ohledu na závažnost diskriminace, kterou shledala – neuložit pokutu stanovenou v NV č. 137/2000, jehož cílem je zejména provedení směrnice 2000/78, nýbrž nepeněžitou sankci stanovenou obecným vnitrostátním právem spočívající v podstatě ve slovním či písemném napomenutí spolu s „doporučením dodržovat právní předpisy“.

- 67 Je na předkládajícím soudu, aby ověřil zejména to, zda za takových podmínek, jako jsou podmínky uvedené v předcházejícím bodě, mohou být dotyčné osoby, které mají právní zájem na zahájení řízení, natolik zdrženlivé v uplatnění práv, která jim plynou z vnitrostátní právní úpravy provádějící směrnici 2000/78, že systém sankcí zavedený za účelem jejího provedení postrádá skutečný odrazující účinek (obdobně viz výše uvedený rozsudek Draehmpaehl, bod 40). Pokud jde o odrazující účinek sankce, předkládající soud může též případně zohlednit možné opakované jednání dotyčného žalovaného.
- 68 Samotná skutečnost, že určitá sankce není v zásadě peněžitá, zajisté nutně neznamená, že má čistě symbolickou povahu (v tomto smyslu viz výše uvedený rozsudek Feryn, bod 39), obzvláště pokud je doprovázena vhodnou mírou publicity a v případě, že ulehčuje v rámci případných žalob na náhradu škody prokázání diskriminace ve smyslu uvedené směrnice.
- 69 V projednávaném případě však předkládajícímu soudu přísluší ověřit, zda taková sankce, jako je pouhé napomenutí, je vhodná v takové situaci, jako je situace dotčená v původním řízení (obdobně viz rozsudek ze dne 2. srpna 1993, Marshall, C-271/91, Recueil, s. I-4367, bod 25). V tomto ohledu pouhá existence žaloby na náhradu škody podle článku 27 NV č. 137/2000, u níž lhůta k jejímu podání činí tři roky, nemůže jako taková zhojit případné nedostatky z hlediska účinnosti, přiměřenosti nebo odrazující povahy sankce, které shledal uvedený soud s ohledem na situaci popsanou v bodě 66 tohoto rozsudku. Jak Accept uvedla na jednání před Soudním dvorem, pokud takové sdružení, jako je sdružení uvedené v čl. 9 odst. 2 směrnice 2000/78, nejedná jménem určitých obětí diskriminace, může se pro takové sdružení ukázat obtížným prokázat existenci újmy ve smyslu příslušných pravidel vnitrostátního práva.
- 70 Kdyby se navíc prokázalo tvrzení Accept, že sankce spočívající v napomenutí je v rumunském právním řádu v zásadě ukládána pouze v případě méně závažných porušení předpisů, nasvědčovala by tato okolnost tomu, že tato sankce není přiměřená závažnosti porušení zásady rovného zacházení ve smyslu uvedené směrnice.
- 71 V každém případě je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury Soudního dvora je vnitrostátní soud povinen, pokud situace spadá do působnosti směrnice, při uplatňování vnitrostátního práva vykládat toto vnitrostátní právo v co možná největším rozsahu ve světle znění a účelu dotčené směrnice, aby tak dosáhl výsledku jí zamýšleného [v tomto smyslu viz zejména rozsudky ze dne 10. dubna 1984, von Colson a Kamann, 14/83, Recueil, s. 1891, body 26 a 28; ze dne 13. listopadu 1990, Marleasing, C-106/89, Recueil, s. I-4135, bod 8; ze dne 10. března 2005, Nikoloudi, C-196/02, Sb. rozh. s. I-1789, bod 73, jakož i ze dne 28. ledna 2010, Uniplex (UK), C-406/08, Sb. rozh. s. I-817, body 45 a 46].
- 72 Případně tak předkládajícímu soudu přísluší ve sporu v původním řízení posoudit zejména to, zda lze čl. 26 odst. 1 NV č. 137/2000 vykládat v tom smyslu, že se šestiměsíční promlčecí lhůta stanovená v čl. 13 odst. 1 NV č. 2/2001 nevztahuje na sankce upravené v tomto čl. 26 odst. 1, jak navrhuje Accept.
- 73 S ohledem na výše uvedené je třeba na čtvrtou otázku odpovědět, že článek 17 směrnice 2000/78 musí být vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, podle které lze v případě shledání diskriminace na základě sexuální orientace ve smyslu této směrnice uložit pouze napomenutí, jako je napomenutí dotčené v původním řízení, pokud k takovému shledání dojde po uplynutí promlčecí lhůty šesti měsíců ode dne, kdy nastaly rozhodné skutečnosti, jestliže na základě téže právní úpravy není taková diskriminace postihována za hmotněprávních a procesněprávních podmínek, které sankci propůjčují účinnou, přiměřenou a odrazující povahu. Předkládajícímu soudu přísluší posoudit, zda je tomu tak v případě právní úpravy dotčené v původním řízení, a případně podat výklad vnitrostátního práva v co největším možném rozsahu ve světle znění a účelu uvedené směrnice, aby bylo dosaženo výsledku sledovaného uvedenou směrnicí.

K nákladům řízení

- 74 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (třetí senát) rozhodl takto:

- 1) Článek 2 odst. 2 a čl. 10 odst. 1 směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání, musí být vykládány v tom smyslu, že skutečnosti, které jsou základem sporu v původním řízení, mohou být kvalifikovány jako „skutečnosti nasvědčující tomu, že došlo k diskriminaci“, pokud jde o profesionální fotbalový klub, v případě, že dotyčná prohlášení pocházejí od osoby, která vystupuje jako hlavní manažer tohoto klubu a je hromadnými sdělovacími prostředky a ve společnosti takto vnímána, avšak nutně nemá právní způsobilost zavazovat nebo zastupovat tento klub v oblasti zaměstnávání.
- 2) Článek 10 odst. 1 směrnice 2000/78 musí být vykládán v tom smyslu, že v případě, že by takové skutečnosti, jako jsou skutečnosti, které jsou základem sporu v původním řízení, byly kvalifikovány jako „skutečnosti nasvědčující tomu, že došlo k diskriminaci“ na základě sexuální orientace při přijímání hráčů profesionálním fotbalovým klubem, nemá důkazní břemeno, jak je upraveno v čl. 10 odst. 1 směrnice 2000/78, za následek, že je vyžadováno podání důkazu, jehož předložením by nutně bylo porušeno právo na respektování soukromého života.
- 3) Článek 17 směrnice 2000/78 musí být vykládán v tom smyslu, že brání vnitrostátní právní úpravě, podle které lze v případě shledání diskriminace na základě sexuální orientace ve smyslu této směrnice uložit pouze napomenutí, jako je napomenutí dotčené v původním řízení, pokud k takovému shledání dojde po uplynutí promlčecí lhůty šesti měsíců ode dne, kdy nastaly rozhodné skutečnosti, jestliže na základě téže právní úpravy není taková diskriminace postihována za hmotněprávních a procesněprávních podmínek, které sankci propůjčují účinnou, přiměřenou a odrazující povahu. Předkládajícímu soudu přísluší posoudit, zda je tomu tak v případě právní úpravy dotčené v původním řízení, a případně podat výklad vnitrostátního práva v co největším možném rozsahu ve světle znění a účelu uvedené směrnice, aby bylo dosaženo výsledku sledovaného uvedenou směrnicí.

Podpisy.